

елементів процесу планування, як один з найбільш важливих показників міцного фінансового стану суб'єкта господарювання.

Література:

1. Гончар О.І. Внутрішньофірмове планування на виробничому підприємстві/О.І. Гончар, І.В. Білик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 2. – Т.3. –С. 6–10.
2. Нестерова С.В. Проблема фінансового забезпечення підприємства в сучасних умовах/ С. В. Нестерова, С. І. Анісімова// Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор» – 2012.- № 28.- С.119-123.
3. Сисой Ю. В. Фінансове планування на підприємстві та його особливості в умовах транснаціональних корпорацій / Ю. В. Сисой [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2009_2/0714.pdf.

УДК 336.142.3 (477)

Стегней М.І.,
д.е.н., професор кафедри фінансів,
декан факультету економіки, управління та інженерії
Мукачівський державний університет
Лінтур В.В., магістр,
Мукачівський державний університет

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Діяльність органів місцевого самоврядування у частині формування фінансових ресурсів вимагає наявності інституційного середовища, яке має на меті забезпечення інструментарію для формування та реалізації ефективної бюджетної політики на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Існування адекватного інституційного середовища для бюджетної політики на місцевому рівні є обов'язковим елементом в побудові ефективного механізму формування ресурсів адміністративно-територіальних одиниць зокрема та національної економіки загалом.

Віддаючи належне науковим напрацюванням з цієї проблематики та враховуючи динамічні зміни, що відбуваються у бюджетній системі України, актуальними залишаються окремі питання бюджетної політики на місцевому рівні, зокрема проблема інституційного середовища не дістала системного розв'язання, а тому й надалі залишається актуальною і є предметом нашого дослідження.

Інституційне середовище бюджетної політики на рівні адміністративно-територіальних одиниць формує умови для діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, визначає чинники, згідно з якими відбувається визначення бюджетних пріоритетів відповідної території та формується поведінка суб'єктів бюджетних відносин на місцевому рівні. Тобто інституційне середовище бюджетної політики включає такі елементи: механізм та інструменти його реалізації, організаційне, інформаційне та нормативно-правове забезпечення, чинники, що впливають та формують середовище.

Основним засобом реалізації бюджетної політики, що діє в межах інституційного середовища, є бюджетний механізм, який передбачає застосування спеціальних методів, форм, способів, важелів мобілізації, розподілу та використання бюджетних коштів – інструментів державного регулювання економіки у сфері бюджетних відносин.

Бюджетна політика, як суспільно-економічний інститут, містить систему механізмів, правил взаємодії держави з економічними суб'єктами. Існування інституту бюджетної політики зумовлено появою бюджету в процесі розвитку суспільства. Ми вважаємо, що дискусійним аспектом у дослідженнях Л. В. Лисяк є віднесення до інституту бюджетної політики інституту

доходів місцевих бюджетів (а в його складі – інституту податків й неподаткових надходжень), видатків, інституту місцевих запозичень, трансфертів[1].

На нашу думку, для функціонування зазначених інститутів існує єдине інституційне правове поле, що регламентує економічну поведінку суб'єктів економіки, правила формування, затвердження і виконання бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, організаційне та інформаційне забезпечення, тому доцільно їх розглядати як складові елементи інституту бюджету.

Головна перевага інституційного підходу полягає в тому, що він дає змогу будувати взаємовідносини суб'єктів бюджетної політики на демократичному підґрунті.

Інститут бюджетної політики на місцевому рівні діє в межах інституту місцевого самоврядування, розвиток якого є необхідною умовою функціонування будь-якого демократичного суспільства, оскільки під ним розуміється право та реальна здатність управляти бюджетними ресурсами в інтересах місцевого населення.

Проблема інституційного забезпечення державної регіональної політики на регіональному і місцевому рівнях пов'язана з незавершеністю формування на цих рівнях системи державного управління і місцевого самоврядування. Сьогодні відсутнє чітке розмежування повноважень і відповідальності та координації діяльності між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях. Місцеві органи влади не мають належного законодавчого забезпечення та фінансової бази для вирішення проблем регіонального і місцевого розвитку.

Розбудова системи державного управління та місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях є дуже багатоаспектним комплексним завданням, що потребує уважного розгляду й вироблення відповідної системи заходів.

Організаційне забезпечення бюджетної політики є сукупністю державних і недержавних інституцій, які формують правові, організаційні та економічні умови, необхідні для її проведення.

Правові, економічні й організаційні основи формування основних напрямів бюджетної політики на державному рівні визначено Бюджетним кодексом України. Для вироблення узгоджених заходів у забезпеченні реалізації стратегії економічного і соціального розвитку країни, формування бюджетних індикаторів на наступний бюджетний рік, цілей та завдань бюджетної політики органів місцевого самоврядування Уряд щорічно розробляє Основні напрями бюджетної політики відповідно до цілей соціально-економічної політики держави та положень Конституції України, програм діяльності Кабінету Міністрів України та інших нормативно-правових актів.

Також вагомим чинником ефективної бюджетної системи є якість інституційного середовища, зміна якого відбувається під впливом розвитку інформаційного потенціалу економіки. Побудова бюджетної системи має створювати інституційні умови функціонування бюджетного механізму з метою дієвого впливу на економічне зростання, всебічний розвиток суспільства, підвищення добробуту населення. Інституційна структура бюджетної системи як важлива складова державного регулювання є ефективним інструментом соціально-економічного розвитку країни. Враховуючи, що економічна діяльність здійснюється у межах відповідної інституційної моделі, яка є сукупністю взаємопов'язаних інститутів, ефективна модель бюджетної системи має спиратися на інституційне середовище суспільства як систему основних економічних, соціальних, політичних, правових положень, що визначаються нормативно - правовими актами України. Створення відповідних інституцій потребує вивчення зарубіжного досвіду та його врахування при формуванні бюджетної системи.

З позиції інституційного підходу зміст інституту бюджетної політики на місцевому рівні слід розглядати як сукупність заходів, які визначають взаємодію учасників бюджетних відносин та забезпечують формування та використання бюджетних ресурсів. Формування бюджетної політики відбувається в межах інституційного середовища складовими елементами якого є: норми та правила поведінки, рівні: мезорівні (для обласних, районних рад); мікрорівні (для сільських, селищних та міських рад), сфери (доходів; видатків; міжбюджетних відносин;

місцевих запозичень); механізм (методи, інструменти, інформаційне забезпечення; організаційне забезпечення; нормативно-правове забезпечення; чинники (політичні; економічні; соціальні).

Бюджетний механізм діє в межах інституційного середовища бюджетної політики й охоплює інструменти, за допомогою яких реалізується бюджетна політика. Використовуючи фінансові інструменти та важелі в межах інституційного середовища, органи місцевого самоврядування акумулюють фінансові ресурси, необхідні для виконання власних та делегованих повноважень, впливають на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць, забезпечують раціональне використання обмежених природних ресурсів та забезпечують досягнення бюджетних пріоритетів на місцевому рівні.

Отже, проведенню ефективної бюджетної політики на місцевому рівні сприятиме розвинуте інституційне середовище з відповідним інституційно-правовим, організаційним, інформаційним та інфраструктурним забезпеченням. Відтак, перспективами подальших наукових розвідок у даному напрямку має бути подальший науковий супровід формування інституту та необхідності удосконалення інституційного середовища бюджетної політики на місцевому рівні, в яких співпраця органів місцевого самоврядування, громади та бізнесу спрямована на забезпечення сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Література:

1. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : моногр. /Л.В. Лисяк. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.

Vekhalevska Anna

Senior Budget Analyst
International Research and Exchanges Board (IREX)
USA, Washington, DC

UNITED STATES FOREIGN AID TO UKRAINE: PAST HISTORY AND CURRENT TRENDS

Since Ukraine's obtained its independency in 1991, the United States government has granted close six billion US dollars in foreign aid [5], with \$1.3 billion obligated after the beginning of the political crisis in December 2014 [6]. US international assistance funds are aimed to support economic stabilization and escalate reforms, strengthen democratic institutions and civil society, facilitate for the capacity building of the defense and security sector, and ensure energy security in Ukraine.

The United States is working closely with Ukrainian authorities and the international community, including the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) and the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), to help Ukraine develop laws and regulations to fight corruption, one of Ukraine's biggest challenges. That entails programs aimed at developing laws and regulations that will establish anti-corruption institutions to enable authorities to combat corruption. Particularly a lot of effort is put into developing reforms for e-governance and procurement policies that would limit opportunities for corruption.

In order to improve the overall business climate in Ukraine, funding was dedicated to carry out reforms to increase private sector investment, particularly in agriculture and small business. Programming was designed to facilitate for small- and medium-sized enterprise and farmer access to credit financing and capital investment [5].

US technical assistance is used to improve Ukraine's energy security, primarily by increasing its end-user energy efficiency, including households and the industrial sector. Energy sphere reforms are aimed to enhance Ukraine's own energy production by introducing new technologies to increase outputs from existing and new conventional gas fields in Ukraine. Funding is streamed to restructure Ukraine's national oil and gas company Naftogaz.